

26. september 2020

Naalakkersuisut siulittaasuata ammaanermi oqalugiaataa tungavigalugu oqallineq.
(Naalakkersuisut siulittaasuat)

Ataqqinartut Inatsisartunut ilaasortat, Inatsisartut siulittaasuat, Naalakkersuisut, maani allaffissuarmi sulisut, najuuttut minnerunngitsumillu nunaqqatit sinerissami isorartoqisumi avannaarsuarniik, kitaa, kujataa nunattalu kangia tikillugu malinnaasut tamassi.

Inatsisartut ukiaanerani ataatsimiillutik ammaanersiorneranni Naalakkersuisut siulittaasuata ammaalluni oqalugiaataanut imartuumut Siumumiik qujavugut.

Aasaq qaangiuppoq, naasut asinngalerput, aput nakkaallattaalerpoq ukiorlu takkukkaluttualerpoq. Neriuppugut aasaq ilaqtuariillusi pissarsiffigilluarsimassagissi.

Inatsisartut ukiakkut ataatsimiinnerat qilanaaralugu kiisami aallartiinnakaseqaaq Siumumiillu neriuppugut ataatsimiinneq politikikkut angusaqarfiulluartumik torersumillu naammassiumaaripput. Eqqaamajuartigu nunarput inuilu pillugit qinigaanikuugatta nunatsinnut nunaqqatitsinnullu kiffartuussisussaataalluta.

Manna periarfissaq iluatsillugu Siumup tungaviusumik siunertai naatsumik saqqummiutlaassavakka:

- Pilersikkumallugit inuiaqatigiit ataqatigiissut, ilatsiinnartuunngitsut, eqeersimaartut napasinnaalluartullu.
- Inuiaqatigiittut akisussaaqataanertik qamuuna misigisimalluarlugu ilumoorfigalugulu innuttaaqatasut.
- Pilersikkumallugit inuiaqatigiit nunamik tunniussinnaasai akisussaassuseqartumik atorluarlugit avataaniillu pisariaqartitatik iluaqtigalugit imminnut napatittut.
- Pilersikkumallugit Nunatsinni inuiaqatigiit kikkunnut tamanut pitsaasumik atugassaqartitsisut naligiimmillu periarfissaqartitsisut.
- Pilersikkumallugit Nunatsinni inuiaqatigiit naligiissitaasut sumi inunngorsimaneq, arnaaneq, angutaaneq upperisaqarnerluunniit apeqqutaatinnagit.
- Pilersikkumallugit Nunatsinni inuiaqatigiit aningaasaqarnikkut politikikkullu nammineersut.

- Kalaallit Nunaata aqunneqarnerani ammasumik inuillu oqartussaaqataanerat pingaartillugu ingerlatsineq nukittorsassallugu.
- Nunatsinni inuiaqatigiit akisussaassusermik, eqeersimaarnermik peqqikkusussutsimillu pingaartitsillutik kiffaangissuseqarlutillu ineriartornissaminnut pitsaasumik periarfissaqarnissaat qulakkeersimajuassallugu.
- Nunatsinni avatangiisit isumalluutillu uumassusillit nungutsaaliuinikkut paarilluarneqarnissaat qulakkeersimajuassallugu.
- Pilersikkumallugit Nunatsinni inuiaqatigiit nunarsuarmioqataasut unammillersinnaasumik ilinniartitseriaaseqartut.
- Kalaallit Nunaanni Inuit pisinnaatitaaffii nunarsuarmioqatigiinnut tamanut atuuttut illersussallugit.

Siumumi siunertagut ersarissuupput, Naalagaaffinngornissaq anguniarparput, pisuussutigut uumassusillit uumaatsullu akisussaassusilimmik atorussupput, nunatsinni oqaatsit ataqqineqarnissaat siuarsartuarnissaallu Siumumi pingaartipparput, siunertaarput siunissami nunap inui imminnut napatittut pilersissallugit, kiffaangissuseqarlutik inuit tamat oqartussaaqataanerat ataqqillugu naqisimaneqaratillu nunarsuarmioqatitsinnut namminneerlutik isumaqatiginninniarsinnaasut.

Siumumiik taamatut aallarniuteqarluta Naalakkersuisut siulittaasuata ammaanermi oqaaseqaataa imatut oqaaseqarfigissavarput.

Silap pissusaata allanngornera

Aallartivitsinnatali oqaatigissavarput, nunatta kangiani pisoq imaannaangimmat, nunaqqatigut eqqugaasut piterarsuup nalaani pinngitsoqarata ernumallutalu qamaniitissimassagingut qularutissaanngilaq. Aseruatiternerit qanoq annertutigisut takoreerlugit ajunaarnersuaqartillugu aningaasat atorneqartussat piaartumik atuutsilersinneqassasut Siumup Inatsisartunut gruppiata kissaatigaa, tassami piteqqap kingunerisaanik ajorluinnartumik pisoqarpoq, ajunaarnersuartut oqaatigisariaqartumik. Illut igalaavi, illut qalissiaat pigisallu allat nalillit, soorlu biilit, angallatit il. il. aseruatiterput. Taamaattumik Aningaasanut Inatsimmi konto sillimmatigineqartoq, ajunaarnersuartut ittumik pisoqartillugu atuutsilersinneqartartoq, piaartumik atuutsilersillugu ikiorsiisoqarluni aallartittoqassasoq Siumup kaammattuutigaa.

Silap pissusaata allanngornera nunarsuarmioqatigiittut minnerunngitsumillu issittumi annertuumik eqqugaassutigaarput. Ippasaaninguaq naggueqatitta nunaanni

qarsutsisoqarmat inuppassuit illutik aamma annaavaat. Imaassanngilarli tunniutiinnassasugut sulimi iliuseqarsinnaavugut mingutsitsineq inuit tamatta ataasiakkaarluta akiortuartariaqarparput. Nunarsuaq allanngorpoq, taassuma piumaffigaatigut isumatusaartumik inooriaaserput ineriartornerpullu ingerlattariaqaleripput.

Meerartatta siunissaat qanoq isikkoqassava?

Meeqqat akornanni pujortartarnek unitsinniarlugu ukiuni kingullerni annertuumik Qeqqata Kommunua suliniuteqarpoq, borgmesterimmi qularutigingilluinnarpaa meerartatsinnut ikiuussinnaanerput annerpaaq tassaammat inersimasut meeqqanut maligassiuinerat. Taamaattumik kommunimi amerlanerussuteqartut aaliangerput pisortat suliffeqarfiutaanni sulinerup nalaani pujortartoqartassanngitsoq.

Meeqqat inuusuttuaqqallu pinerlunniartarnerat unitsinniarlugu sumiiffinni assigiinngitsuni immikkut suliniutit ingerlanneqarput ass. unnuami biilnik ingerlaartut meeqqanik inuusuttuaqqanillu saaffiqeqarsinnaasut pilersinneqarput, angajoqqaat namminneq piumassutsiminnik suliniutillit aallartippat aamma sumiiffinni assigiinngitsuni nammineq kajumissuseq naapertorlugu Natteravnit qaammatit naanerini oorisiffinnilu illoqarfanni meeqqanut toqqissisimatitsiniarlutik angalaartarput.

KILLILIISA kinguaassiuutitigut atornerluisarneq unitsinniarlugu ukiuni kingullerni Naalackersuisut ingerlappaat taassuma saniatigut katsorsaanerit neqeroorutaapput taamatutaaq imminut toquttarneq akiorniarlugu saaffissat annertusaaffiqeqarnikuupput sulilu pisariaqarluinnarpoq ukkattuarnissaat imminummi toquttartut ajoraluartumik ikiliartunngillat soorluttaaq ukioq manna toqutsinerit qassissaa tusareeripput tamanna ilungersunarluinnartutut Siumumiit isumaqarfigaarput.

Meeraaqqap naartuulernerminiilli anaanami naavata iluani inunngorunilu peqqinnartumik toqqissisimasumillu ineriartornissaa siunertarlugu angajoqqaanngortussanut meeravissartaartussanullu MANU aqutigalugu siunnersuineq pinaveersaartitsinerlu Naalackersuisuugallarnitsinni aallartipparput. Tassami pingaartikkatsigu meeraaqqap naartuunerminiilli aanngajaarniutinik inuunerlunnerullu kingunerisaanik innarlerneqartannginnissaa. Sulili unammillingassaqaqaagut tassami naartutilluni aanngajaarniutinik atuisarsimanerup kinguneranik inuunerlunnerullu kinguneranik meerarpassuit timimikkut eqqarsartaatsikkullu innarlerneqartarput peqqinnissaqarfimmut, inunnik isumaginnittoqarfimmut, meeqqanut pineqartunut allarpassuarnullu pitsaanngitsumik kinguneqartartumik.

Meerartagut toqqissisimasumik inuuneqarnissaat tamatta akisussaaffigaarput, piviusorli imaappoq meeqqat tamarmik angerlarsimaffimmi toqqissisimaffiusumi najugaqanngimmata, taamaattumik Siumumiik Naalackersuisunut kaammattuutigaarput

ilaqutariit angerlarsimaffii ataatsimut ineriartortitsiffiusut annerusumik politikikkut tapersorneqarnissaat.

Takusareerparput inuppassuit meeraanerlussimagaluarlutik namminneq aaliangikkaminnik pitsaasumik angusaqarusullutik ingerlaqqittut, taakkuupput inuunermik allannguisut siunissamullu qaamanermik tunisisut, taakkua sapinngippata aamma illit sapinngilatit.

Meeqqeriviit

Meerartagut piffissap ilarujussua angerlarsimaffiup avataaniittarput, meeraaqqerivinni, meeqqerivinni, atuarfimmi atuareernerullu kingorna ornittakkani. Pædagogit, socialhjælperit, socialassistentit ikiortillu oqitsuinnaanngitsumik atugaqarput, sulisussaaleqineq annertuumik atuuppoq taakkunani akisussaaffippassuit paarineqarmata, taamaattumik Siumumiik kaammattuutigissavarput ajornartorsiut annertusiartuinnartoq Naalackersuinikkut immikkut iliuuseqarfigeqqullugu. Tassami isiginngitsuusaaginnarsinnaanngilarput ilinniarsimasorpasuit ilinniakkaminnik atuerusunnginnerat assigiinngitsunik tunngaveqarlutik.

Meeqqat atuarfiat ilinniartitaanerlu

Inuusuttuaqqat, meeqqat atuarfianniit aninerminniit ukioq ataaseq qaangiuttoq ilinniartitaanernik aallartitsisartut amerlassusaat arriitsumik qaffakkiartorput 2020-mi 40,3%-mik qaffasissuseqarluni. 2015-2016 meeqqat atuarfiannik aammalu ilinniartitsisunngorniartarnermik nalilersuinerup kingorna kaammattuutit assigiinngitsut ukkatarineqalerput.

Siumumi anguniarparput, sapinngisamik meeqqat tamarmik, meeqqat atuarfianniik ilinniartitaanernut ingerlaqqittarnissaat tassa GUX-imut, e-GUX-imut imaluunniit Inuusutissarsiutitigut ilinniarfinnut, inuusuttuaqqattaq aalisartuunermut piniartuunermullu ikaarsarusuttut sakkussaannik meeqqat atuarfianni inuusutissarsiutigalugulu ilinniarfinni tuniorarneqarnissaat qulakkiissarigipput isumaqarpugut.

Tamanna qulakkeerneqartariaqarpoq, oqaatsinik allanik sanngiiffeqarnerat imaluunniit angusaasa appasinnerat aporfiginagu, imatut paasillugu inuusuttuaqqat tamarmik siunissami sulinermi atorsinnaasaminnik uppernarsaateqarnissaat anguniartariaqarparput ilinniaqqinnissaannillu periarfissillugit. Taamaattumik Naalackersuisunut nalilersoqqarput meeqqat atuarfianni soraarummeerluni misilitsittarneq aporfiliisunillu karakteriliisarneq siunissami qaqugumorsuaq taamatut ingerlaannassanersoq? Ajunngilaq atuarnepup ingerlanerani piginnaasat qanoq inissisimanerat takuniarlugu misiliisarneq kisianni imaattariaqanngilaq soraarummeernermi karakterit tassaassasut qaqugumorsuaq inuusuttuaqqamut aporfiliisussat. Tassami nunarsuarmi qallunaallu kisiartaagunarpugut meeqqat atuarfianni soraarummeersitsilluta karakteriliisartut.

Siumumi isumaqarpugut nalilersoqqinneqartariaqartoq nukagavallaat nunaqarfimmiik illoqarfimmut angajoqqaatik qimallugit sivisoorsuarmik atuariatortinneqartarnerat, imaassinnaannginnerluni piffiit ilaanni naturfagimut nunaqarfimmiik illoqarfimmut pikkorissariartinneqartassasut imaluunniit toqqagassillugit nunaqarfimmiiginnarluni atuarnermik naammassinninnissamut imaluunniit illoqarfiliarnissamut. Periarfissaq alla tassaavoq fysik/kemi-rtarfiit nunaqarfinni amigaataappata ilassutinik inerisaasoqassasoq alimasissumillu atuartsinerit tassuuna inerisaaffigalugit?

Ajornartorsiut alla tassaavoq ilinniartitsisussaaleqineq, ingammik naturfagini aammalu tuluttut atuartsiffiusuni naak kalaallit ilinniartitsisut suli amerliartoraluartut ajornartorsiut suli annertuvoq. Taamaattumik Siumumiik oqaatiguarparput nunani allaniik tuluttut oqaluttunik ilinniartitsisunik isumaqatigiissuteqarluni atuisinnaaneq kommunit aqqutissiussinnaaneraat?

Nunatta kangia ilinniartitaanikkut inerisaavigissallugu Siumumiit piumassuseqarpugut, inuusuttorpassuit ingerlaqqinnissaminnut periarfissagissaarnerunissaat Siumumi aqqutissiuusseqataaffigerusupparput, soorlu efterskoleqalernissaanik siunertaq suli pimoorupparput ilinniarfiillu allat pilersinneqarnissaat anguniarlugu.

Siumumiik aammaarluta kaammattuutigissavarput nammineq oqaatsigut atorlugit atuartut, ilinniartut ilisimatusartullu misilitsissinnaanerat tamakkiisumik qulakkeeqqullugu Naalackersuisut sulissuteqassasut aamma allattariarsorluni misilitsinnerit pingaluarpataluunniit apeqqutit pinngitsooratik kalaallisut nutserneqartassasut. Erseqqissaatigalugu uani pineqangillat qallunaatut imaluunniit tuluttut misilitsinnerit kisianni atuartsissutit allat naliginnaasut.

Ilisimatusarneq

Ukiorpaalunngorput Ilisimatusarfik nutaaq pilersinniarlugu politikikkut isumaqatigiinngissutaaqisumik sulissuteqaratta isumaqartoqarmammi illorsuaq asuli kusassaataannartut inissisimassasoq. Taamani Ilisimatusarfik nutaaq atoqqaarfissiorneqarmat ammaallunga oqalugiarpunga. Ilisimatusarfiup atoqqaarfissiorneraniik ulloq manna tikillugu annertuumik ineriartortoqarpoq, ukiuni kingullerni Ilisimatusarfimmi ilinniarneqarsinnaasut saniatigut Bachelorinngorniarluni ilinniartitaanerit nutaat pingasut aallartinneqarput, nutserisunngorniarneq oqaluttaanerlu, Inuutissarsiornikkut aningaasaqarneq Inatsisilerinerlu. Ilisimatusartut ukiuni kingullerni marloriaatinngorput Bacheloritut, Kandidatitut Ph.d-tullu naammassisartut amerligaluttuinnarput tamannalu peqqissimissutissaananilu annertuumik tulluusimaarutissaavoq ullumikkummi takuneqarsinnaavoq taamani politikikkut siunertaq qanoq iluatsilluarsimatiginersaq allaammi oqartoqarsinnaalluni ima iluatsilluartigisoq ilisimatusartunut inissaq amigaataalerluni. Tamatuma malitsigaa kalaallit pisortani namminersortunilu atorfillit amerlinerat. Danmarkimi akademikerit suliffissaaleqinerat

annertuvoq nunatsinnili akademikerinik pisariaqartitsinerput allarlunnaavoq nunattami sulisinnaasut kikkulluunniit pisariaqartippai. Nunatsinni qaffasissumik ilinniarsimasut suli amerlanerusut pigilissagutsigit Siumumiik kaammattuutigissavarput Ilisimatusarfiup illutaa mikivallaalersoq siunissamut eqqarsaatigeqqullugu, p.hd-mut ilisimatusarlutik aallartittartut ukiumut marluinnaat aningaasaliiffigineqartarnerat ilaneqartariaqarnerallu kaammattuutigaarput aammattaq nunatta nunanit allanit ilisimatusarfigineqarnera soqutigineqarnerujussualu aningaasarsiutaasinnaasoq eqqarsaatigilluaqqullugu.

Innarluutillit utoqqaallu

Qanittumi alianarluinnartumik innarluutillit najugaanni pisoqarpoq. Pisoq imaannaanngitsoq akuersaarneqarsinnaanngitsorlu eqqarsaatigalugu tamatsinnut ernumalersitsivoq, nakkutiginnineq sukumiisoq pisariaqarpoq taamatummi pisoqaqqinnginnissaa qulakkeertariaqarparput. Siumumiit kaammattuutigaarput innarluutillit illersuisuat suleqatigalugu nakkutiginninnerup nukittorsaavigineqarnissaa sulissutigineqassasoq. Utoqqalinersianik aaqqissuusseqqinneq tamakkiisup naammassinissaa Siumumiik qilanaarivarput isumaqarattami aallaqqaataaniilli sunniuteqarluartumik aaqqiisoqassapat peqqissaartumik suliaq naammassisariaqartoq.

Aningaasaqarneq, sanaartorneq mittarfissualiorneq aamma erngup nukiganik nukissiuuteqarneq

Ilisimasatsituut conavirus aammalu ukioq manna Ukrainemut Russit sorsunnerisa kinguneranik aningaasat nunarsuatsinni naleerukkiartorput. Danskit, europamiut aammalu Amerikarmiut aningaasaataat ukiuni 40-ni aatsaat taama nalikitsigilerput. Nunarsuarmioqatigut aningaasarsiornikkut tatineqartut nunatta eqqugaanera nunani allanituulli qaffasitsiginngilaq. Nunatsinni annerusumik suliffissaaleqisoqanngilaq inuillu ulappupput aamma ikummatissanut 2023-mut akinik isumaqatigiissuteqarneq, mittarfissualiorneq tamatumunnga tunngaviulluinnarput tassa ikummatissanut nerisassanullu akit qaffakkiartoraluartut, atuisullu kaasarfimmiui ikiligaluartut, suli nunatsinni ineriartorneq pitsaasumik ingerlavoq. Naak nioqqutissat akisunerulerualuartut aalisakkanik qalerualinnillu avammut tunisassiorneq inuiaqatigiinnut iluaqutaasussamik akigissaarfiusumik ingerlalluarpoq. Sillimaffissaqarpugulli tassami nunatta karsia 3 milliardit sinnerlugit aningaasaliissuteqarpoq taakkualu ukiuni tulliuttuni marloriaatinngornissaat naatsorsuutigineqarluni taakkualu saniatigut erngup nukiganik nukissiorfiliornissamut 3 milliard kr. sinnerlugit taarsigassarsiaqalernissamik pilersaaruteqarfiupput. Imaappoq isertitassatut naatsorsuutigisagut ikinnerulersinnaapput aammali sanaartukkagut akisunerulersinnaallutik. Unammillernartunut ilaapput aserfallatsaaliinermi kinguaattoorutit aningaasarpassuarnik naleqartut tamakkua tamarmik isumatusaartumik sillimaffigineqartariaqarput aaqqissuusseqqinnerlu pisariaqarluinnartoq Siumumi pingaartipparput.

Nutaanilli aningaasarsiorfigisinnaasatsinnik aamma eqqarsartariaqarpugut, sermersuaq sukkasuumik aakkiartortillugu immap tarajoqarnera pitsaanngitsumik aalisakkanut sunniuteqarpoq taamaattumik sermersuaq aattoq atorluartariaqarparput nunarsuarmioqatitsinnullu niuerutigalugu, annikitsukkaanginnarnagu kisianni umiarsuarnik imermik annertuumik assartuisinnaasunik avammut nioqqutissiornissaq aqutissiuullugu.

Sermersuutaaq aakkiartornerani periarfissat allat takkussuuttut eqqumaffigisariaqarpagut assersuutigalugu marraq. Imaappoq sermersuup aakkiartornerani marraq annertuallaq akuliutsillugu avatangiisinut pitsaanngitsumik sunniuteqassasoq ilisimatoq Minik Rosing qanittumi saqqummiinnermini oqaatigaa, taamaattumik siunnersuutigaa marraq avammut tunisassiarissagipput soorlu nunaatilinnut naggorissaatitut atugassatut.

Assersuutit taakkartorneqarsinnaasut amerlapput taamaattoq nutaaliorluta aallartiffeqartariaqarpugut nutaanimmik aningaasanik isaatitassatsinnik pisariaqartitsivugut.

Aammattaaq nunatta ilaani aningaasanik pilersitsiviusut soorlu avannaani nunaqarfiilu taakkununga iluaqutaasumik sulilu annerusumik isaatitsivissaannik sakkussaannillu tunisariaqarigut Siumut isumaqarpoq.

Takornariaqarneq inuussutissarsiutitigullu inerisaaneq

Mittarfissualiorpugut, piareersarneq suli naammanngerujussuarpoq. Siunissami mittarfissuit akilersinnaassappata suli annertunerujussuarmik iliuseqartariaqarpugut. Nunatsinnummi tikerartussat Ilulissat Nuullu kisiisa ornittarnaviangilaat siunertaavormi sapinngisamik amerlasuut nunatta ilaanut illoqarfinnut nunaqarfinnullu takornariarlutik ingerlaqqittassasut. Takornariaqarnermi nunaqavissut iluanaaruteqarnerpaanissaat sulissutigisariaqarparput inatsisillu aporfiliippata aaqqiiffigisariaqarpagut, tassami annerusumik piumasaqaasersunnigikkutta tatineqartuartaavugut aningaasallu isertissinnaasagut annaajortussavagut.

Nunatta kangia takornariaqarnikkut inerisaavigissallugu soqutiginarnerpaat ilagivaat, takornariammi amerlanerpaat tassaasarpup pinngortitarsuarmi alutornartunik misigisassarsiorinissaminnut ujartuisartut. Taamatutaaq nunatta avannaarsua tassaavoq immikkuullarissumik misigisassarsiorusukkaanni tikinneqartariaqartoq, qaannamik piniarnermik aallussiffiusoq kiisalu qimussimik piniarnermik aamma aallussiffiusoq. Minguissuseq, nipaassuseq kusanassusersuarlu isumatusaartumik atornissaat qaffasissumillu inerisaaffiginissaat aqutissiuunneqartariaqarput.

Taamaattumik takornariaqarnermut pilersaarutip naammassinissaa Siumumiit erinigilluinnarparput pingaartipparpullu inuusuttatta pitsaasumik aqutissiuunneqarnissaat.

Nunap ilaata ineriartoqqinnissaa pisariaqarpoq, sanaartornikkut aamma inuussutissarsiorinikkut kommunit peqatigalugit siuarsaanissaq pisariaqarmat.

Innuttaqqortussuseq najoqqutaralugu tapeeriaaseq annerusumik inerisaanissaraluamut killiliisuusarpoq taamaattumik finmark model Siumumiik saqqummiussimasarput qilanaaralugu timitalerneqarnissaa utaqqissavarput aamma tapeeriaatsip nalilersoqqinnissaa Siumumiik Naalackersuisunut kaammattuutigaarput.

Aalisarnej piniarneq

Kultooritta pingaaruteqarluinnartut pinngitsoorsinnaanngisattalu ilagivaat imaani nunamilu uumassusilinnik pisuussutitsinnik nerisaqarneq inuussutissarsiuteqarnerlu.

Pisariaqarluinnarporlu inoqarfinni suliffissuaqarfiunngitsuni annerusumillu allanik aalisarnikkut periarfissaqarfiunngitsuni piniarnermik inuuniuteq

arnerup ilaqutariinnut pineqartunut nappataasussatut inissisimanissaa eqqarsaatigalugu ataavartumik periarfissaasa pitsanngorsartuarnissaat ikorfartorneqartuarnissaallu qulakkiissallugu. Kalaaliminernik ulluinnarni pinngitsoorsinnaanngisatsinnik ukiorpassuarnilu nerisaqarnitta kingornuttagaanerata aqqani pisariaqartitatta piffinnilu assigiinngitsuni nerisarisaasut pisariaqarluinnartut eqqarsaatigalugit kissaatiginarpoq, atuisut piffikkaartumik ukiorpassuarni ilisimasaasa nalilittut oqimaalutaanermi atornejartarnissaat, taamaattumik qilalukkanik naammaginartumik pisassiisoqarnissaa Naalackersuisunut matumuuna ilungersortumik Siumumiit kaammattuutigissavarput.

Ingerlatseqatigiiffiit ammasumillu ingerlatsineq

Pisortat ingerlatsiviini ammasumik periuseqarnissaq qulakkeerniarlugu, allagaatinik takunnissinnaatitaaneq pillugu inatsit aalajangersakkallu tassunga attuumassutillit ersarissarneqartariaqartut isumaqarpugut. Taamaalilluta tamatta periarfissinneqassaagut ilisimalissallugu, pisortat siunnersuusiornermi suna siunertaralugu suliaqarsimanersut, aamma ulluinnarni ingerlatsinermi aningaasartuutit uatsinnut toqqaannaq sunniuteqartartut qanoq inissisimatinneqarnersut. Minnerunngitsumik, pingaarnertullu, atorfimmut atatillugu ileqqorlussinnaanerit pinngitsoortinniarnissaanut inuiaqatigiittut sakkussaqarnerulernissarput siunertaralugu.

Peqqinnissaqarfik

Peqqinnissaqarfipput sulisussaaleqinermik tatineqaqqavoq. Sulisunik amigaateqarnerujussuup kingunerisaanik nunat immikkoortuisa ilaanni ernisinnaaneq ajornakusoorpoq. Tamanna tunngavigalugu ukiut siuliini Siumumiik oqariartuutigisarpurput avataaniik aamma Danmark avataaneersunik nakorsanik peqqissaasunillu atuisariaqartugut. Aporfiusartulli ilaat tassaavoq, oqalutsit aammalu nakorsat allattaasa tuluttut oqalussinnaasut amigaataanerit, Siumumi isumaqarpugut nakorsat pilattaasartut Danmarkip avataaneersut atornejartarnissaat misissorneqartariaqartoq aqqutissiuunneqartariaqartorlu.

Sulisoqarneq

Nunarput sumiiffiit ilaanni sulisussaaleqiffiuvoq, pisariaqartippagut inuit sulisinnaasut ilinniarsimasuuppata ilinniarsimasuunngikkaluarpataluunniit taamaattumik nunani allaniik sulisussatut pisariaqartitatta eqaannerusumik sularineqartarnissaat anguniarlugu nunatta akisussaaffimmik tigusinissaa pisariaqartoq isumaqarpugut.

Ineqarneq

Nunatsinni nunaqarfinni, illoqarfinni isorliunerusunilu innuttaasut amerlanerusut pisortanik isumalluuteqaratik illoqalernissaat sulissutigiuartariaqarparput aammali innuttaasut ilaasa pisortanik tapiiffiqineqarlutik nammaneqarsinnaasumillu illutaarsinnaanerat periarfissaajuartariaqarpoq aningaasaleeriaaserlu nalilersorneqartariaqarluni matumani kommunit suleqataanissaat avaqqunneqarsinnaanngilaq.

Nunanut allanut politikki

Nunanut allanut politikki pillugu Siumumiik ersarissumik oqariartuuteqartarpugut, nunatta nunasiatut pissusilersorfigineqarnera unittariaqartoq, ilaannakortumik akuutinneqarneq isertuunneqartarnerlu taamaatilluinnartariaqalersut. Siumumiik anguniarparput nammineerluta killilersorneqaratalu isumaqatiginninniarsinnaalernissarput.

Avataaniik nunatta soqutigineqarnerujussua atorluartariaqarparput, soorlu EU Nuummi allaffittaalerpoq, nalunngilarput suna soqutigisaat ilisimavagut ilaatigut aatsitassat. Nunarsuarmi mingutsitsineq millisarneqassappat ilaatigut aatsitassarsiornikkut nunami mingutsitseqqaarluta nunarsuarmi mingutsitsineq millisarsinnaavarput. Aatsitassat qinngorneqarpata qinngorneqanngippataluunniit nunatta pisuussutai mianerinnilluta pitsaanagerusumillu siunertaqarluta atorluartariaqarpagut.

Isumaqataavugut 1951-imi isumaqatigiissut isumaqatiginninniutigineqaaqqittariaqarpoq aamma nunasiaateqarsimanerup kingunerisaanik Avanersuarmiut Inuillu Nunanganiittut attaveqatigiinnerisa kipitinneqarsimasup killilersorneqaratik attaveqatigeeqqilernissamut aqqutissiuunneqarnissaat sulissutigineqassasoq piumasaraarput.

Siumumiik taamatut oqaaseqarluta akisussaaqataanerput qimarratiginagu tigungmilluguli, suliagut aningaasanut inatsimmi timitalerlugit ingerlateqqissavagut, upperigatsigu nunarput innuttaminit tamakkiisumik oqartussaaffiqineqarluni naalagaaffinngornissamut ineriartulersoq. Tamanna angussavarput inuiaat ilissi peqatigalusi.

Qujanaq

Doris J. Jensen, Siumut